

recensies

De troost van nachtelijke regen

ROMAN In het Amerika van de jaren 50 krijgt een blanke man een relatie met een veel jongere zwarte vrouw. In *Jack*, de nieuwe roman van Marilynne Robinson (77), zijn het niet enkel de rassenwetten die zorgen voor obstakels.

MARILYNNE ROBINSON

Jack

Vertaald door Ton Heuvelmans, Arbeiderspers, 304 blz., 22,50 € (e-boek 15,99 €) ★★★★★

Tijdens het lezen van *Jack* moest ik denken aan het Aboriginalgebruik om kinderen van enkele jaren oud een nieuwe naam te geven die past bij hun aard, een inspirerend en verstandig ritueel. Namen kunnen nu eenmaal pijnlijke profetieën zijn. De zussen van het hoofdpersonage Jack heten Faith, Hope, Grace en Glory. Predikant Boughton heeft geluk met zijn dochters, zij doen hun naam eer aan. Anders is dat met zoon Jack die vernoemd is naar een man die herinnerd wordt om zijn dapperheid en heldenmoed, kenmerken die in Boughtons zoon nooit tot bloei kwamen. Jack noemt zichzelf liever de Prins der Duisternis. Hij is het zwarte schaap van de familie. Hij weet dat de deur van zijn vaders huis altijd open staat, maar kan het niet opbrengen om terug te keren naar Gilead, het dorp in Iowa waar hij vandaan komt.

RAUWE ZENUW

Wie vertrouwd is met het werk van Marilynne Robinson zal zich Jack herinneren als de man die zijn geboorteplek ontvluchtte nadat hij een meisje zwanger had gemaakt. In de romans *Gilead*, *Thuis* en *Lila* schreef Robinson over de families van twee bevriende predikanten. *Jack* maakt van dit rijtje een kwartet. Je kan de romans onafhankelijk van elkaar lezen,

al werpen ze interessante schaduwen op elkaar. In *Thuis* uit 2008 schreef Robinson over Jack: 'Ze waren zo bang geweest dat ze hem zouden kwijtraken, en toen waren ze hem kwijtgeraakt, en dat was het verhaal van hun gezin, hoe warm, vruchtbaar en hecht het de buitenwereld ook mocht zijn voorgekomen.'

In haar nieuwe roman omschrijft Robinson haar hoofdpersonage als volgt: 'Hij was niets, een rauwe zenuw, een door drank verzachte pijnscheut, de glans van zijn gepoetste schoenen.' Jacks kin is ongeschoren, zijn hemdsmouwen rafelen, hij leeft 'bij het kwartier'. Hij is een zwervende eenling die zich ophoudt in St. Louis. Af en toe heeft hij een baantje. De enige zekerheid is dat hij alles verpest. Robinson vertelt ons dat hij in de gevangenis heeft gezeten, maar voor de rol van Prins der Duisternis valt Jack te zachtmoedig uit. Ja, zijn leven is een vlechtwerk van leugens en vermommingen, maar hij heeft ook pech. Net als een archetypisch personage van Hitchcock bevindt hij zich vaak op de verkeerde plek op het verkeerde moment.

EENZATEN

Jack vertoont gelijkenissen met Lila, het hoofdpersonage uit Robinsons vorige roman. Net als zij is hij tot op het bot vereenzaamd. Robinsons fascinatie voor eenzaten hangt sa-

Vrijbuiteren op de pampa

CÉSAR AIRA
Een episode uit het leven van een landschapsschilder

Vertaald door Adri Boon, Koppernik, 104 blz., 17,50 € Oorspr. titel: 'Un episodio en la vida del pintor viajero' ★★★★★

NOVELLE Dit is geen historische roman. César Aira zet in zijn novelle over de schilder Johann Moritz Rugendas het genre compleet naar zijn hand.

'Als er één hedendaagse schrijver is die in geen enkel hokje onder te brengen valt, dan is dat César Aira', zei wijlen Roberto Bolaño, en gelijk had hij, want de Argentijnse auteur is een van de raarste snuiters die de Spaanstalige literatuur rijk is. Deze literaire vrijbuiters heeft de afgelopen vijfenveertig jaar meer dan tachtig romans, verhalen en essays voortgebracht, publiceert sinds de jaren negentig minstens twee novelles per jaar en wordt geregeld genoemd als kanshebber voor de Nobelprijs voor Literatuur.

Een episode uit het leven van een landschapsschilder dateert van 2000. In deze flin-

terdunne roman wordt ingezoomd op een negentiende-eeuwse Duitse kunstenaar. Johann Moritz Rugendas (1802-1858) was een leerling van de naturalist Alexander von Humboldt die schilderend en schetsend door de Nieuwe Wereld trok. Zijn werk was zo populair dat het werd gebruikt om behangpapier en kopjes te decoreren. In 1838 werd de onfortuinlijke kunstenaar tijdens een tocht over de Argentijnse pampa getroffen door de bliksem. Zijn gezicht was onherroepelijk naar de vaantjes. Voortaan leed hij aan ondraaglijke migraines en hield hij zich staande met morfine, wat hallucinaties veroorzaakte. Tijdens een aanval van indianen trok hij eropuit om de gebeurtenissen te konterfeiten met een kanten mantilla om zijn hoofd, tot grote verbazing van de inboorlingen.

De novelle reconstrueert de veelbewogen reis van Rugendas door Argentinië en opent met een keurig-nette introductie tot zijn le-

ven, zijn werk en zijn reizen. Die zet de lezer finaal op het verkeerde been, want voor een biografische of historische roman ben je bij Aira aan het verkeerde adres. De schrijver, onvoorspelbaar als altijd, zet het genre compleet naar zijn hand en gaat na verloop van tijd helemaal los. De psychedelische werkelijkheid van de morfineverslaafde schilder wordt beschreven in een beeldende taal vol licht en kleur, en het unheimliche verhaal, dat baadt in een surrealistische sfeer, is doorspekt met een gigantisch arsenaal aan kunsttheoretische redeneringen en abstracties. Die zijn soms zo moeilijk te volgen dat de vertaler moeite had om ze bij te benen. Aira is nu eenmaal verzot op intellectuele spelletjes. Dat heeft hij gemeen met zijn landgenoot Jorge Luis Borges. Door zijn eigenzinnige manier van schrijven zal hij wel altijd een literaire outsider blijven.

Marijke Arijs